

Sivistysvaliokunnalle

Lausunto varhaiskasvatuslaista

Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) ry. kiittää mahdollisuudesta lausua ja esittää kunnioittavimmin lausuntonaan seuraavaa.

Varhaiskasvatuslain kokonaisuudistuksen luonnos on askel oikeaan suuntaan varhaiskasvatuksen kehittämiseksi. Vaikka lakiin voi monin paikoin olla tyytyväinen, on kehittämisen varaa vielä paljon.

Ammattinimikkeiden erottaminen koulutustaustan mukaan (26 §, 27§)

Ammattinimikkeiden erottaminen koulutustaustan mukaan on kauan odotettu ja tarvittu päätös. Erottamalla lastentarhanopettajan ammattinimike varhaiskasvatuksen opettajaksi ja varhaiskasvatuksen sosionomiksi tunnustetaan kentällä toimivien asiantuntijoiden erityisosaaminen. Tämä mahdollistaa koulutusten kehittämisen vastaamaan kentällä aidosti tarvittavia taitoja kun yhtä ammattinimikettä ei ole sidottu useampaan koulutuspolkuun. Työtehtäviä ja siihen tarvittavaa koulutusta voidaan näin kehittää tukemaan ja täydentämään toisiaan, sekä alan muuttuvia tarpeita.

Muutokset henkilöstörakenteseen (37 §, 75 §)

Lakiluonnoksessa esitellään myös henkilöstörakenteen muutos. Heti lain astuessa voimaan kolmasosan päiväkodin henkilöstöstä täytyy olla joko varhaiskasvatuksen opettaja tai sosionomi. Vuoteen 2030 mennessä henkilöstön täytyy olla rakentunut siten, että $\frac{2}{3}$ -osaa päiväkodeissa tulee olla varhaiskasvatuksen opettajia tai sosionomeja kuitenkin siten, että vähintään $\frac{1}{3}$ osaa on varhaiskasvatuksen opettajia. Tämä muutos on tarvittava ja tervetullut. Siirtymäaika (12 vuotta) on tähän kuitenkin valtaavan pitkä. Opiskelijamääriä opettajankoulutuksessa on jo nyt lisätty ja tullaan myös tulevana syksynä lisäämään tuntuvasti. Tämä tarkoittaa sitä, että valmistuvia opettajia saapuu kentälle jo vuodesta 2021 asti huomattavasti aikaisempaa enemmän. On syytä pohtia, miten tämä siirtymäaika on perusteltu. Tällaisenaan siirtymä on hidasta ja vahvistaa nykyistä asetelmaa, jossa sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset ovat päiväkodeissa yliedustettuina (ks. esim. Karila, Kosonen & Järvenkallas 2017). Lakiin tulee lisätä velvoite kunnille lähteä välittömästi korjaamaan henkilöstörakennetta heti lain astuessa voimaan. Tämä voidaan toteuttaa luontaisen siirtymän kautta: poistuvan henkilöstön tilalle tulee palkata aina varhaiskasvatuksen opettaja tai sosionomi, kunnes lain asettama vaatimus on täyttynyt. Näin toimittiin, kun aikanaan opettajien tilalle alettiin palkkaamaan hoitajia. Mikäli opettajan kelpoisuuden omaavaa hakijaa ei löydy vapautuvaan tehtävään, voidaan tilalle palkata määräaikaaisesti epäpätevä hakija.

Pätevyysvaatimukset päiväkodin johtajalle (31 §, 75 §)

Maisteritutkinnon vaatimus päiväkodin johtajille on oikea askel kohti riittäviä tutkintovaatimuksia päiväkodin henkilökunnalta. 12 vuoden siirtymäaika on kuitenkin myös tässä ongelma ja toimiin pitäisi siirtyä välittömästi luontaisen siirtymän kautta. Vapautuviin päiväkodinjohtajan tehtäviin tulee

lain voimaan astumisen jälkeen aina palkata maisteritutkinnon suorittanut hakija. Epäpätevä henkilö voidaan palkata määräaikaiseksi, jos hakijoista ei löydy maisteritutkinnon suorittanutta henkilöä. Pitkän aikavälin tavoitteena tulee olla, että kaikkien varhaiskasvatuksen opettajien tulee olla suorittanut ylempi korkeakoulututkinto. Suomessa opettajilta vaaditaan ylempi korkeakoulututkinto pedagogisine opintoineen opettajan pätevyyden saamiseksi. Lastentarhanopettajat ovat olleet tässä kummallinen poikkeus alemman korkeakoulututkinnon vaatimuksellaan. Varhaislapsuudessa ihminen käy läpi elämänsä kannalta merkityksellisimpiä kehityksen vaiheita. Laadukas kasvatus- ja opetustyö pitää pystyä aina takaamaan, eikä henkilöstövajetta saa lähteä näennäisesti paikkaamaan matalilla koulutusstandardeilla. Päiväkodeissa on ollut jo pitkään puute pedagogisesti pätevistä varhaiskasvatukseen erikoistuneista kasvatustieteiden asiantuntijoista. Resursseja tulee kohdentaa koulutukseen ja niihin tekijöihin, jotka tekevät opettajan työstä mielekästä, jotta tähän tarpeeseen pystytään vastaamaan ajoissa. Keskeistä on taata yliopistoille rahoitus mahdollistaa laadukas koulutus myös tulevaisuudessa nykyisen määräaikaisen lisärahoituksen jälkeen. Lain mukaisiin tavoitteisiin ei päästä, jos työntekijöihin ei ole varaa panostaa.

Pedagogisen varhaiskasvatuksen määrittely (2 §)

Lakiluonnos sanoo seuraavaa varhaiskasvatuksen määritelmästä: Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Perhepäivähoito ei vastaa yliopistokoulutetun opettajan toteuttamaa varhaiskasvatusta ja tämän tulee tulla myös laissa selväksi. Tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi täsmentämällä määritelmää varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2016, 20) pedagogiikan määritelmällä: Pedagogiikalla tarkoitetaan monitieteiseen, erityisesti kasvatus- ja varhaiskasvatustieteelliseen tietoon perustuvaa, ammatillisesti johdettua ja ammattihenkilöstön toteuttamaa suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa lasten hyvinvoinnin ja oppimisen toteutumiseksi. Lakiin tulee kirjata, kenen vastuulla varhaiskasvatusta toteutetaan.

Tukea tarvitseva lapsi

Lakiehdotuksessa ei juurikaan ole säädöksiä lapsen tuen järjestämisestä. Opetus- ja kulttuuriministeriö onkin ilmoittanut perustavansa työryhmän valmistelevaan varhaiskasvatuksen tuen järjestämisestä koskevaa osaa lainsäädännöstä. Työryhmän tehtävänä on varmistaa, että lainsäädännössä tuodaan esiin tuen tarpeiden järjestämisen hallinnollinen kehys, joka huomioi varhaiskasvatuksen tarpeet. Tuen vaikuttavuus on korkeimmillaan varhaisvuosina (ks. esim. Doyle, Harmon, Heckman & Tremblay 2009), ja sen vuoksi lapsen tuen tarve tulee huomioida riittävin resurssein varhaislapsuudessa. Vain takaamalla tarvittava tuki ajoissa voidaan ennaltaehkäistä haasteita lapsen kehityksessä. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan tulisi olla mukana lapsen tuen tarpeen arvioinnissa sekä tukitoimenpiteiden suunnittelussa, toteuttamisessa ja/tai niiden toteuttamisen arvioinnissa tarpeen mukaan.

Yksityisyyden suojan muutos (13 luku)

Kasvatusyhteistyö kodin kanssa on laadukkaan varhaiskasvatuksen toteutumisen kannalta keskeistä (ks. esim. Nummenmaa & Karila 2011). Kommunikaation helpottaminen kodin ja päiväkodin välillä muuttamalla yksityisyyden suoja samalle tasolle koulujen kanssa on siis tervetullut muutos. Yhteistyö tapahtuu usein lähinnä varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluiden aikana ja lapsen saapuessa tai

lähtiessä päiväkodista. Kommunikaatio jää helposti tyngäksi, jos keskustelua ei sillä hetkellä pystytä kiireettä käymään. Digitaalisen yhteydenpidon mahdollistaminen tuo viestintään joustavuutta ja mielekkyyttä, mikä helpottaa myös huoltajien osallistumista varhaiskasvatukseen.

Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) ry.

Miika Tiainen
puheenjohtaja

Eero Manninen
pääsihteeri

Lisätietoa:

Hallituksen jäsen Teemu Vasama (teemu.vasama@syl.fi, 044 906 5005)